

Tark linn ja kohaloome piirkondadeülesest

Innovatsiooni ja elutähtsate teenuste laiendamise prioriseerimine eelarveneutraalsete ümberkorralduste kaudu

LÜHIKOKKUVÕTE

Eesti 47 linnast on vaid viies üle 20 000 elaniku. Kohalikud omavalitsused toodavad ise vaid 14% oma tuludest, samas kui riigi määratud toetused moodustavad tervelt 80%. See tekitab olukorra, kus igasugune säästmine kohalikus eelarves toob kaasa lihtsalt järgmiste toetuste kärpimise, selle asemel et lubada raha paindlikumalt mujal kasutada.

Eesti piirkondade vahel on suur erinevus meditsiinitöötajate ja haiglakohtade arvus – see peegeldub karmilt ka statistikas, kus oodatav eluiga ja tervena elatud aastad erinevad piirkonniti vastavalt 5 ja 12 aastat. Selle raporti eesmärk ongi parandada elukvaliteeti, suunates raha olemasolevate teenuste ja asutuste tugevdamiseks. Valdade ja külade koostööd võiks edendada riiklikud sotsiaalse innovatsiooni laborid, mis aitaksid kaasa alt-üles suunatud uuendustele, säilitades samas ministeeriumi tasandil läbipaistvuse. Selline kohapõhine lähenemine eeldab nutikat sotsiaalset innovatsiooni ja avatud suhtlust riigiga.

Kaasrahanud
Euroopa Liit

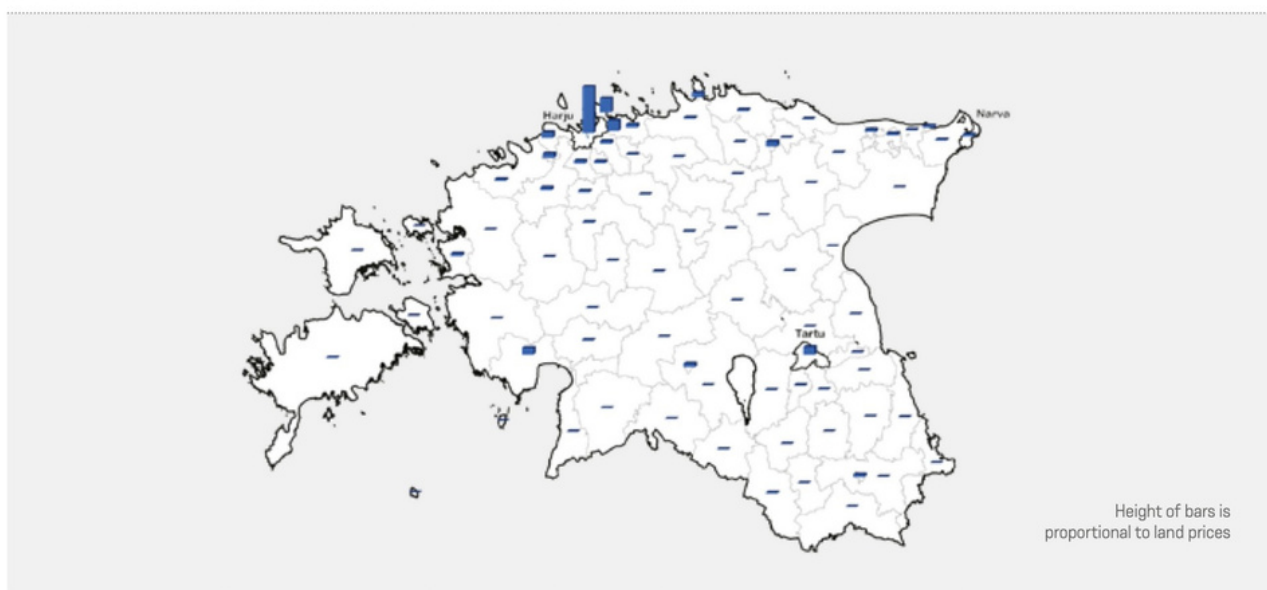
Erasmus+
Rikastab elu, avardab silmaringi.

Mida uuringud ja küsitlused näitavad:

Madalad kinnisvarahinnad, rahvastiku vähenemine ja kahanevad maksutulud tekitavad nõiaringi, mis tähendab, et ilma investeeringuteta jäävadki maapiirkonnad hääbuma. Kuna ressursse on vähe, on külade ja valdade vaheline konkurents tavaline nähtus. Samas näitavad uuringud, et tegelikult ollakse ühel meelel nii identiteedi osas kui ka valmis koostööks ja nutikateks uuendusteks. Sotsiaalse innovatsiooni arendamine kohalikus kogukonnas (näiteks läbi ühiste õpilaborite) on kultuurilise eripära säilitamiseks kriitilise tähtsusega. Kui ühendada kogukonnakesksed võimalused ja riiklikult juhitud innovatsioonifondi rahastus, suurendab see inimeste usaldust riigi vastu ja kutsub neid rohkem kaasa rääkima – seda nii oma kodukohas kui ka piirkondadeüleselt.

RESIDENTIAL LAND PRICES ACROSS ESTONIAN MUNICIPALITIES

Source: Source: Estonia Land Board (2021[11]), Cadastral Units: Land Board, <https://geoportaal.maaamet.ee/eng/Spatial-Data/Cadastral-Data-p310.html> (accessed on 8 July 2021).

Soovitused

- 01 **Muuta eelarvereegleid**, mis praegu takistavad säästlikumat majandamist, ning lubada kohalikel ja piirkondlikel tasanditel paindlikumalt raha erinevate valdkondade vahel liigutada.
- 02 **Soodustada omavalitsuste ja piirkondade koostööd**, andes neile suurema finantsvabaduse. Fookuses peaks olema tervishoid ja haiglate elujõulisus, avades riigile kuuluvaid hooneid ühiskasutuseks: näiteks tervisetehnoloogia (MedTech) idufirmadele, eakate ja laste päevahoiuks või heaolu edendavatele organisatsioonidele.
- 03 **Luua avaliku sektori üksus**, mis oleks sotsiaalse innovatsiooni laboritele halduspartneriks. See aitaks uusi piirkondlikke praktikaid katsetada, kohandada ja levitada, tagades, et uuendusmeelsus püsiks stabiilsena aastast aastasse.
- 04 **Investeerida targa linna lahendustesse piirkondlikult** (kaasates ka külade gruppe), et viia väiksemad kohad samale tasemele 20 000 elanikuga linnadega. Riiklik abi tuleks suunata mikro- ja väikeettevõtetele, piirates suurettevõtetele antava abi maksimaalset osakaalu.

Estonian Regional Aid Map: <https://www.fin.ee/en/public-procurement-state-aid-and-assets/state-aid>

Mari Luukas, Estonian Urbanist Review: [urbanNext \(October 20, 2025\)](https://urbannext.net/urbanNext%20(October%20,2025).pdf)

urbanNext (October 20, 2025) Shrinking Patterns in Estonia. Retrieved from <https://urbannext.net/shrinking-patterns-in-estonia/>.

OECD (2022), Shrinking Smartly in Estonia: Preparing Regions for Demographic Change, OECD Rural Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/77cfe25e-en>

OECD (2025), Strengthening Place-Based Regional Development Policy in Estonia, OECD Multi-level Governance Studies, OECD Publishing, Paris, Planning <https://doi.org/10.1787/45e0cdc7-en>